

«БУВ ПЛАН ПЕРЕДАЧІ АФГАНІСТАНУ ПІД КОНТРОЛЬ ПАКИСТАНУ»

Чому таліби так швидко захопили країну і чим це небезпечно для світу

Захоплення Кабула і влади в Афганістані рухом «Талібан» (в Росії та інших країнах визнано терористичним) стався швидше, ніж припускали лідери багатьох країн. Буквально в лічені години в країні змінилася влада, люди тікають з країни, відзначає російське видання «Настоящее время».

Настільки блискавична **перемога талібів** – наслідок корумпованості силових структур і, як наслідок, невдоволення афганців владою, пишуть західні ЗМІ. Андрій Серенко, політолог, провідний експерт Центру вивчення сучасного Афганістану, вважає, що нинішній сценарій був цілком передбачуваний і навіть спланований. Втім, вважає експерт, нове керівництво Афганістану – це привід для занепокоєння багатьох країн:

– Місяць тому президент США Байден говорив, що мало ймовірно, що таліби можуть захопити весь Афганістан. Як ви вважаєте, наскільки ситуація стала несподіваною, в тому числі для США?

– Ситуація для США абсолютно не була несподіваною, а була ретельно спланованою. Я глибоко переконаний, що ці події, які ми спостерігали в останні тижні, якщо хочете, назвіть це спецоперацією по передачі Афганістану під контроль сусіднього Пакистану за посередництва «Талібану», хочете, назвіть це «зашагунковою угодою». І вчорашні події, і події кількох днів напередодні показали, що насправді нічого випадкового в цих подіях не було. Американці організували план, який, судячи з усього, був узгоджений з пакистанцями і талібами ще під час укладання угоди в Досі в лютому минулого року, який передбачав фактично передачу влади, тобто фактично передачу цієї країни під протекторат сусіднього Пакистану.

Власне кажучи, вчора цей проект був благополучно реалізований. Ми бачимо, як повівся президент Гани, ми тепер отримали пояснення того, чому відмовлялися воювати підрозділи афганської армії на місцях, просто здаючи без

бою цілі населені пункти, склади і так далі. У липні, наприклад, я знаю, що багатьох офіцерів афганської поліції, які абсолютно чесно воювали з талібами на самих різних фронтах, у них виникало дуже гостре здивування, чому ж армія відмовляється воювати. Вони, мабуть, припускали, що армія отримує якісь накази з Кабула. Але тепер очевидно, що такі накази напевно були, і сьогодні вже дивуватися цьому нічого. Мова йде не про корупцію в афганській владі, не про дієздатність афганської армії – йдеться про свідомо організований план: передачі Афганістану під контроль Пакистану.

Власне кажучи, такий варіант завершення Афганської війни американські аналітики пропонували ще 10 років тому. У 2009 році Джордж Фрідман – тодішній президент приватної розвідувальної корпорації Stratfor, яку ще називають другим ЦРУ, – фактично в своїй книзі, присвяченій прогнозам на найближчі десятиліття, до речі до 2021 року, він тоді і міркував, що насправді єдиний оптимальний, напевно, спосіб закінчити війну для Америки буде якраз передача Афганістану під протекторат Пакистану. Тоді він називав це «способом відновити баланс сил в регіоні», оскільки після руйнування режиму «Талібану» в 2001 році помітно посилілися позиції Індії в регіоні. А оскільки індійсько-пакистанські протиріччя в Південній Азії є системоутворюючими, а Америку Фрідман вважав країною, яка бореться за відновлення балансу сил в різних частинах світу, то, відповідно, для того, щоб відновити баланс сил, він пропонував передати Афганістан під фактичний протекторат Пакистану, що на практиці означало здачу країни «Талібану». Власне, це сталося, це вже не конспірологія, факт зафіксований в чудовій книзі Фрідмана, вона була переведена на російську мову в 2010 році, всі бажаючі можуть з нею ознайомитися.

Тож я думаю, що сьогодні немає сенсу шукати якісь підводні камені у цих подіях. Знаєте, коли падає літак, технічна комісія з'ясовує – це технічні неполадки або людський фактор. Ось тут спрацював людський фактор. Причина афганської катастрофи – це людський фактор.

– А що, на вашу думку, буде з правами людини в Афганістані протягом найближчих місяців? І як США погодились, як ви говорите, передати Афганістан під контроль Пакистану, враховуючи, що таліби з правами людини раніше не зважали?

– Вони і далі не зважатимуть. Мій друг і колега Аркадій Дубнов любить розмірковувати на теми, пов'язані з відмінностями між ПГЛ і «Талібаном». Там багато насправді цікавих теоретичних аспектів, які мають дуже слабе відношення до реалії афганської життя, але тим не менш, звичайно, помірковувати на ці теми можна. Але я запропонував би зовсім інший термін, щоб не плутати наших слухачів. Що об'єднує «Талібан» і ПГЛ при всій різниці їх доктрин? Їх об'єднує джихад. По суті справи, мова йде про джихадистська державі. В Афганістані буде побудовано джихадистська держава, як раніше було побу-

Бойовики «Талібану» в президентському палаці в Кабулі, 15 серпня 2021 року

довано в Сирії та Іраку, яке буде спиратися на жорсткі норми шаріату – так, як вони трактуються талібами. Воно буде спиратися на пряме насильство, на прямий терор. Нічого хорошого в Афганістані ні з правами людини, ні просто з людьми не буде відбуватися. Всі розмови про те, що «Талібан» – це і є Афганістан, м'яко кажучи, не відповідають дійсності. Це давно вже не так, якщо взагалі коли-небудь таке було. «Талібан» – це в першу чергу Пакистан, пакистанське вплив в Афганістані. Подивіться, куди зараз вчора все афганські політики, які раніше перебували в опозиції до президента Гани і які тепер розраховують вписатися якимось чином в нову систему влади. Одні полетіли в Ісламабад, другі побігли в пакистанське посольство в Кабулі. Тобто люди прекрасно розуміють, хто тепер тут влада, де будуть прийматися рішення.

І єдиним можливим обмеженням, як це не парадоксально, на терористичну джихадистська диктатуру талібів в Афганістані можуть знову опинитися, як не дивно, пакистанці. Бо які б сьогодні казки вони не розповідали, що вони більше не контролюють «Талібан», що вони взагалі не мають ніякого відношення до цього руху. Звичайно, в це ніхто не вірить, такого роду заяви можуть викликати тільки іронію. І зрозуміло, для чого це робиться – пакистанська влада хочуть зняти з себе відповідальність за наступні неминучі акти терору, насильства і примусу, які будуть сьогодні відбуватися в Афганістані.

Тому я думаю, що нічого хорошого з правами людини в Афганістані не буде, і навіть якщо талібам не вдасться взяти під повний контроль соціальні мережі – афганський сегмент соцмереж, що вони зараз намагаються робити, я думаю, що ми дізнаємося багато трагічних історій.

– Багато аналітиків зараз говорять про те, що конфлікти зі зброєю можуть розгорітися не тільки на території самого Афганістану, а й на території межують з Афганістаном країн. Наскільки це для Росії становить небезпеку? Америка далеко за океаном, а Росія тут, республіки Середньої Азії теж близько. Що думає з приводу всього цього Росія?

– По-перше, Америці не варто покладатися, що вона занадто далеко від Афганістану, тому що перемога талібів в Афганістані спровокувала вже колосальний ентузіазм у всьому радикальному мусульманському джихадистському співтоваристві. Ми сьогодні бачимо в соцмережах поздоровлення талібів з перемогою, які виходять від джихадистів в Сирії, в Іраку, від прихильників радикальних мусульманських течій, які розмовляють російською мовою. Ми бачимо, як сьогодні радіють деякі радикальні мусульмани в Казахстані, наприклад, або в Киргизії, та й в Росії цим перемогам моджахедів. Так що тому я думаю, що є прихильники талібів серед радикальних мусульман в Сполучених Штатах, як і в країнах Європи, так що радіти особливо тут тому, що хтось знаходиться далеко від Афганістану, не варто. Джихад дуже близько, джихад завжди поруч. Ти навіть можеш не знати, коли і з якого боку спрацює його детонатор.

Я думаю, зараз в Афганістані ми будемо переживати деякий короткий час стокгольмського синдрому, коли уражені стрімкістю руйнування системи люди будуть просто змушені пригнутися до землі і намагатися якимось вбудуватися, зрозуміти логіку переможців, спробувати елементарно вижити. Але дуже скоро насправді ці терористичні методи управління країною, а «Талібан» інших методів просто не знає, тому що джихад завжди був єдиною формою існування руху талібів, вони ніколи не були по-

літичною партією, громадським рухом, громадською організацією – вони завжди воювали. Їх єдина форма існування – це війна і джихад. Тому як вони сьогодні будуть адаптуватися до мирного життя, цього не знає ніхто. А тим паче керувати величезною складною країною.

З урахуванням відсутності професійних навичок «Талібан» буде, очевидно, робити ставку просто на пряме насильство, на терор, на залякування і так далі. Тому ця тактика може дати певні результати протягом дуже короткого часу, а після цього почнеться неминучий опір. Так що, я думаю, що після короткої «стокгольмської паузи» зараз, коли ошелешені люди просто будуть приходити в себе, намагаючись зрозуміти, що сталося навколо, я думаю, що всередині Афганістану почнуться знову внутрішні конфлікти, які в кінцевому рахунку будуть означати новий виток громадянської війни в Афганістані. Це, безумовно, позначиться і на ситуації в межують з Афганістаном країнах.

Тому поки не впевнений, що бойовики, які торжествують перемогу в Афганістані, негайно кинуться через кордон в Таджикистан, Узбекистан або Туркменію. Хоча окремих епізодів насправді виключати і сьогодні не можна. Але найстрашніше, що пропаганда талібів призведе до появи нових радикальних груп у цих країнах, які можуть створити великі проблеми своїм урядам.

Олексій АЛЕКСАНДРОВ

«Настоящее время»
16 серпня 2021 року

